

Kocaelispor Taraftarlarının Stadyumda Maç İzleme ve İzlememe Nedenlerinin Belirlenmesi

Gökhan ÇAKMAK^{1*} , Yakup KARS² , Yusuf YILMAZ³

¹ Spor Yöneticiliği, Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye, cakmakgokhan23@gmail.com

² Spor Yöneticiliği ABD, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye, yakupkars57@icloud.com

³ Spor Yöneticiliği, Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye, ysf.ylmz5555@gmail.com

ÖZ

Günümüzde spor kulüpleri için taraftar katılımı yalnızca sportif başarı açısından değil, ekonomik sürdürülebilirlik, marka değeri ve toplumsal etki açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle taraftarların maçlara fiziki katılım düzeylerini etkileyen unsurların belirlenmesi, kulüplerin taraftar ilişkilerini daha etkin yönetebilmesi adına stratejik bir gereklilik haline gelmiştir. Bu araştırmanın temel amacı, Kocaelispor taraftarlarının stadyumda maç izleme ve izlememe davranışlarını etkileyen faktörleri incelemek ve ortaya koymaktır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada daha kolay ve hızlı bir şekilde veri toplamaya olanak sağladığı için kolayda örneklem metodu tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında toplam 450 kişiye anket doldurtulmuş ancak daha sonradan eksik ya da hatalı olduğu anlaşılan 49 anket değerlendirme dışı bırakılarak toplam katılımcı sayısı 401 olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Stadyuma Katılımı Etkileyen Faktörler ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 5’li likert şeklinde olup toplam 26 sorudan oluşmaktadır ve taraftarların stadyuma katılma ve katılmama nedenlerine dair sorular içermektedir. Araştırma kapsamında veriler 2025/2026 futbol sezonu başlangıcında iç sahada oynanan ilk 4 maçta yüz yüze toplanmıştır. Araştırmacılar stadyuma giderek araştırmaya katılmaya gönüllü olanlardan isteyenlere online anket linki paylaşmış, isteyenlere ise basılı form vererek veri toplamıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, taraftarların stadyuma gitme ve gitmeme davranışlarının farklı nedenlere dayandığını ortaya koymuştur. Bu araştırma neticesinde elde edilen bulgular, taraftar davranışlarının sosyal, psikolojik, ekonomik ve fiziki çevre faktörleriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların maç izleme motivasyonları arasında en yüksek oranlara sahip nedenler “güzel zaman geçirmek”, “stres atmak” ve “müsabakalardan aldığım keyif” olarak belirlenmiştir. Öte yandan, maçlara fiziki katılımı engelleyen en belirgin faktörlerin “trafik problemi”, “stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar”, “stadyumun konumu ve erişim zorluğu” ile “bilet fiyatlarının yüksekliği” olduğu görülmüştür. Bu bulgular, taraftar katılımını artırmaya yönelik çalışmaların yalnızca sportif başarıya değil, taraftarın konforunu ve güvenliğini önceleyen bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kocaelispor, stadyum katılımı, maç izleme motivasyonu, stadyum katılım engelleri

* Sorumlu Yazar e-postası cakmakgokhan23@gmail.com

Cite as: Çakmak, G., Kars, Y. & Yılmaz, Y. (2025). Kocaelispor Taraftarlarının Stadyumda Maç İzleme ve İzlememe Nedenlerinin Belirlenmesi, *Journal of Exercise and Sport Sciences Research*, 5(2), 86-97.

Determining the Reasons Why Kocaelispor Fans Watch or Do Not Watch Matches at the Stadium

ABSTRACT

Today, fan participation is of great importance for sports clubs not only in terms of sporting success but also in terms of economic sustainability, brand value, and social impact. Therefore, identifying the factors that influence fans' physical attendance at matches has become a strategic necessity for clubs to manage fan relations more effectively. The main objective of this research is to examine and reveal the factors that influence Kocaelispor fans' behavior in attending or not attending matches at the stadium. A survey model, one of the quantitative research methods, was used in this research. The convenience sampling method was preferred because it allowed for easier and faster data collection. A total of 450 people were surveyed, but 49 questionnaires were later excluded from the evaluation because they were incomplete or incorrect, bringing the total number of participants to 401. The Factors Affecting Stadium Attendance scale was used as the data collection tool in the research. This scale is a 5-point Likert scale consisting of a total of 26 questions and contains questions about the reasons why fans attend or do not attend the stadium. The first four home matches of the 2025/2026 football season were played in person. The researchers shared an online survey link with those who volunteered to participate in the study by going to the stadium and collected data from those who preferred to fill out a printed form. The data obtained as a result of the study was analyzed using the SPSS program. The results of the study revealed that fans' behavior of going to the stadium or not is based on different reasons. The findings obtained as a result of this research reveal that fan behavior is closely related to social, psychological, economic, and physical environmental factors. The reasons with the highest rates among the participants' motivations for watching matches were determined to be "having a good time," "relieving stress," and "enjoying the matches." On the other hand, the most prominent factors preventing physical attendance at matches were found to be "traffic problems," "problems entering and exiting the stadium," "the location of the stadium and difficulty of access," and "high ticket prices." These findings show that efforts to increase fan participation should be approached not only in terms of sporting success, but also by prioritizing fan comfort and safety.

Keywords: Kocaelispor, stadium attendance, motivation to watch matches, barriers to stadium attendance

Giriş

Futbol, günümüzde yalnızca bir spor dalı olmaktan öte, ekonomik, kültürel ve sosyolojik yönleriyle küresel ölçekte geniş kitleleri etkileyen bir olgudur. Bu bağlamda futbol kulüpleri yalnızca sportif başarılarıyla değil, aynı zamanda oluşturdıkları taraftar kültürü ve toplumsal etkileşim boyutuyla da değerlendirilmektedir. Taraftarlar, bir kulübün kimliğini, atmosferini ve gelir yapısını doğrudan etkileyen en önemli paydaş olarak kabul edilmektedir (Sloane, 2006; Késenne, 2014). Tribünlerde sergilenen coşku, aidiyet duygusu ve destek, kulüplerin hem sahadaki performansını hem de ekonomik gücünü doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer alır (Nevill ve ark., 2002).

Futbol taraftarlarının stadyuma gitme kararı, basit bir eğlence arayışından ziyade, bireyin motivasyonel faktörler ve engelleyici faktörler (kısıtlar) arasında yaptığı çok boyutlu bir değerlendirme sürecinin sonucudur (Wann ve ark., 2001). Literatür, taraftar katılımını etkileyen motivasyonel unsurları genellikle grup kimliği ve aidiyet, başarı arayışı (takımın kazanma performansı), duygusal gerilim/kaçış ve sosyal etkileşim gibi başlıklarda toplamaktadır (McDonald ve Karg, 2014).

Bu noktada, taraftar motivasyonunun kuramsal olarak hangi boyutlardan oluştuğunu açıklayan en kapsamlı modellerden biri Spor Taraftarı Motivasyon Modeli'dir (Wann, 1995). Wann (1995), taraftarların spor karşılaşmalarına yönelmesini sekiz temel motivasyon kategorisiyle açıklar: heyecan arayışı, estetik beğeni, grup aidiyeti ve sosyal etkileşim, benlik saygısı geliştirme, kaçış, eğlence, ailevi etkileşim ve ulusal/yerel kimlik. Model, taraftar davranışının yalnızca takım performansı ile

açıklanamayacağını; duygusal, sosyal ve kimlik temelli çok boyutlu güdüler tarafından şekillendiğini ortaya koyar. Bu çerçevede taraftarların stadyumu tercih etmeleri hem bireysel psikolojik ihtiyaçlar hem de sosyal-kültürel bağlamla ilişkilidir. Özellikle yerel kimlik ve aidiyet boyutlarının yoğun olduğu şehirlerde, taraftar davranışını anlamak için Wann modelinin teorik bir referans noktası sunduğu kabul edilmektedir.

Ancak motivasyonun yüksek olduğu durumlarda dahi taraftarın stadyuma fiziki olarak katılımını engelleyen unsurlar devreye girebilmektedir. Bu kısıtlayıcı faktörler arasında bilet ve ulaşım maliyetleri, stadyumun erişilebilirliği, güvenlik sorunları, hava koşulları, maçın yayın saati ve takımın uzun süreli düşük performansı gibi unsurlar öne çıkmaktadır (Funk ve ark., 2018).

Taraftarların müsabakalara fiziki olarak katılımı, spor kulüpleri açısından hem ekonomik sürdürülebilirlik hem de duygusal sermayenin güçlenmesi bakımından önemli bir değer taşımaktadır. Seyirci katılımı, kulüplerin gelir yapısını doğrudan etkilediği gibi, taraftarların takımla kurduğu aidiyet ve bağlılık düzeyinin de kritik bir göstergesidir (Bee ve Havitz, 2010; Trail ve James, 2001). Özellikle yerel ve köklü kulüpler açısından stadyum doluluğu, taraftarların takımla özdeşleşme ve sadakat düzeylerinin somut bir yansıması olarak değerlendirilmektedir (Heere ve James, 2007). Bu çerçevede Türkiye'nin önemli futbol şehirlerinden biri olan Kocaeli'de, Kocaelispor taraftarlarının stadyuma yönelik ilgi ve katılım davranışlarını anlamak hem kulüp-topluluk ilişkilerinin analizine hem de taraftar bağlılığını etkileyen dinamiklerin ortaya konulmasına yönelik değerli bir araştırma alanı sunmaktadır.

Kocaelispor, geçmişten günümüze hem sportif başarıları hem de güçlü taraftar yapısıyla Türk futboluna damga vuran kulüplerden biri olmuştur. Mevcut literatürde, Kocaelispor gibi yerel kimlikle bütünleşmiş, kriz dönemlerinde sadakatini ispatlamış kulüplerin taraftarlarının stadyuma gelme ve gelmeme nedenlerini motivasyon ve engelleyici faktörler çerçevesinde inceleyen güncel bir çalışmanın olması önemlidir. Bu çalışmada Kocaelispor taraftarlarının stadyumda maç izleme davranışlarını etkileyen motivasyonel unsurlar ile stadyuma gitmeme kararını etkileyen engelleyici faktörler analiz edilmiştir.

Konunun incelenmesi hem Kocaelispor özelinde hem de genel olarak Türk futbolunun yerel dinamiklerini anlamak açısından önem taşımaktadır. Elde edilen bulgular, taraftar odaklı stratejilerin geliştirilmesi, stadyum katılımının artırılması ve kulüp-taraftar ilişkilerinin güçlendirilmesi bakımından hem akademik hem de pratik katkılar sunmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda çalışmanın temel amacı Kocaelispor taraftarlarının stadyumda maç izleme motivasyonlarını ve izlememe/katılım engellerini belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

- 1) Taraftarların stadyuma gitme kararlarını etkileyen temel faktörler nelerdir?
- 2) Taraftarların stadyuma gitmeme kararını etkileyen başlıca engelleyici faktörler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile kullanılır (Karasar, 2015).

Evren ve Örneklem

Araştırma grubuna ulaşırken kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme yönteminde araştırmacı çalışması için ihtiyaç duyduğu örneklem sayısına ulaşınca kadar en kolay ve ulaşılabilir kişilerden veri toplamaya çalışır (Gürbüz & Şahin, 2018). Diğer yöntemlere kıyasla daha kolay ve hızlı veri toplamaya izin verdiği için bu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Bu araştırma kapsamında gönüllülük esasına dayalı olarak toplam 450 kişiye anket doldurtulmuş daha sonra yapılan değerlendirmeler sonucunda 49 Anketin eksik ya da hatalı doldurulduğu görülmüş ve bu anketler değerlendirilmemiştir. 401 anket değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	18-25 Yaş	295	73,6
	26-33 Yaş	75	18,7
	34-41 Yaş	20	5,0
	42-49 Yaş	4	1,0
	50 yaş ve üzeri	7	1,7
Cinsiyet	Kadın	145	36,2
	Erkek	256	63,8
Eğitim Durumu	Lise ve altı	73	18,2
	Üniversite	317	79,1
	Lisansüstü	11	2,7
Stadyuma Nasıl Gidersiniz?	Özel Araç	107	26,7
	Toplu Taşıma	294	73,3
Sezonda Kaç Stadyumda Maç İzlersiniz?	1-5 Kez	155	38,7
	6-10 Kez	154	34,4
	11-15 Kez	68	17,0
	16 Kez ve üzeri	24	6,0

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların çoğunun 18-25 yaş aralığında, erkek, üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların çoğu stadyuma ulaşım konusunda toplu taşıma kullanmakta sezonda 1-5 kez stadyumda maç izlemektedir.

Verilerin Elde Edilmesi

Araştırma için Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır (27.5.2025 - E-782037).

Bu çalışmada veriler 2025/2026 futbol sezonunda iç sahada oynanan ilk 4 maçta (16.08.2025 Kocaelispor – Samsunspor, 30.08.2025 Kocaelispor – Kayserispor, 21.09.2025 Kocaelispor – Rizespor, 04.10.2025 Kocaelispor – Eyüpspor) yüz yüze toplanmıştır. Bu maçlarda araştırmacılar bizzat stadyuma giderek araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen taraftarları QR üzerinden anket linkine yönlendirmiş ve taraftarların online ankete katılmasını sağlamıştır. İsteyen taraftarlara ise anket formu basılı olarak verilmiştir.

Veri toplama aracı olarak Soygüden (2014) tarafından geliştirilen Stadyuma Katılımı Etkileyen Faktörler ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek taraftarların stadyuma gitme nedenlerini araştırmaya yönelik 13 soru ve stadyuma gitmemelerini etkileyen nedenleri araştırmaya yönelik 13 soru yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS programına aktarılarak yüzde frekans analizleri ve tanımlayıcı istatistikler yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 2. Katılımcıların Stadyumda Maç İzleme Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri Cevaplara Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Min.	Max.	Ort.	Ss
Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,22	,909
Güzel zaman geçirmek	1	5	4,27	,818
Kendimi iyi hissetmek	1	5	4,15	,970
Oyunlardaki heyecan	1	5	4,19	,892
Stadyumlardaki gösteriler	1	5	3,38	1,321
Sosyal etkileşim	1	5	3,60	1,250
Maçlardaki mücadeleyi görmek	1	5	4,15	1,052
Yıldız sporcular	1	5	3,57	1,415
Sorunları unutmak	1	5	3,89	1,200
Monoton hayattan kurtulmak	1	5	4,16	,981
Stres atmak	1	5	4,20	1,022
Bilet fiyatlarının uygun olması	1	5	2,50	1,375
Stadyumun konumu ve erişim kolaylığı	1	5	2,38	1,299

Tablo 2 incelendiğinde, taraftarların maç izleme motivasyonlarına yönelik çeşitli etkenler arasında en yüksek ortalama puana sahip üç madde sırasıyla; “güzel zaman geçirmek”, “müsabakalardan aldığım keyif” ve “stres atmak” şeklindedir. Öte yandan en düşük ortalama puana sahip üç madde ise “stadyumun konumu ve erişim kolaylığı”, “bilet fiyatlarının uygun olması” ve “stadyumlardaki gösteriler” olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Stadyumda Maç İzlememe Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri Cevaplara Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Min.	Max.	Ort.	Ss
Trafik problemi	1	5	4,07	1,139
Park yeri sorunları	1	5	3,80	1,344
Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,05	1,143
Rahatsız edici koltuklar	1	5	3,51	1,420
Kötü hava koşulları	1	5	3,72	1,261
Maç saatlerindeki sorunlar	1	5	3,80	1,210
Kötü görüş mesafesi	1	5	3,28	1,444
Hijyensiz ortam	1	5	3,71	1,308
Şiddet	1	5	3,74	1,412
Küfür	1	5	3,71	1,483
Bilet fiyatlarının pahalı olması	1	5	3,82	1,354
Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,00	1,241
Passolig uygulaması	1	5	3,56	1,506

Tablo 3 incelendiğinde, stadyumda maç izlememe nedenleri arasında katılımcılar tarafından en yüksek ortalama puan verilen üç etmen sırasıyla; “trafik problemi”, “stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar” ve “stadyumun konumu ve erişim zorluğu” olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan, en düşük ortalamaya sahip üç madde ise “kötü görüş mesafesi”, “rahatsız edici koltuklar” ve “Passolig uygulaması” olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Yaş Grubuna Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzleme Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Yaş Grubu	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
18-25 yaş	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,20	,799
	Stres atmak	1	5	4,14	1,043
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,14	,931
26-33 yaş	Monoton hayattan kurtulmak	1	5	4,49	,760
	Stres atmak	1	5	4,45	,920
	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,45	,793
34-41 yaş	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,85	,489
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,85	,366
	Kendimi iyi hissetmek	1	5	4,80	,523
42-49 yaş	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,25	,957
	Maçlardaki mücadeleyi görmek	1	5	4,25	,957
	Bilet fiyatlarının uygun olması	1	5	4,00	1,155
50 yaş ve üzeri	Oyunlardaki heyecan	1	5	4,43	,976
	Kendimi iyi hissetmek	1	5	4,14	,900
	Stres atmak	1	5	4,00	1,000

Tablo 4 incelendiğinde yaş gruplarına göre stadyumda maç izleme nedenlerinde 18-25 yaş, 34-41 yaş ve 42-49 yaş gruplarında en yüksek ortalama puana sahip ifadenin “güzel zaman geçirmek”, 26-33 yaş grubunda “monoton hayattan kurtulmak”, 50 yaş ve üzeri grubunda ise “oyunlardaki heyecan” olduğu görülebilir.

Tablo 5. Yaş Grubuna Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzlememe Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Yaş Grubu	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
18-25 yaş	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,04	1,144
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,02	1,231
	Trafik problemi	1	5	4,00	1,153
26-33 yaş	Trafik problemi	1	5	4,32	,989
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,19	1,036
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,07	1,212
34-41 yaş	Trafik problemi	1	5	4,50	1,147
	Bilet fiyatlarının pahalı olması	1	5	4,10	1,021
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,05	1,234
42-49 yaş	Maç saatlerindeki sorunlar	1	5	3,50	1,291
	Trafik problemi	1	5	3,00	1,826
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	2,75	1,708
50 yaş ve üzeri	Passolig uygulaması	1	5	4,43	,787
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,14	1,464
	Park yeri sorunları	1	5	4,14	1,464

Tablo 5 incelendiğinde yaş gruplarına göre stadyumda maç izlememe nedenlerinde en yüksek ortalama puana sahip ifadelerin 18-25 yaş grubu için “stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar”, 26-33 yaş ve 34-41 yaş grubu için “trafik problemi”, 42-49 yaş grubunda “maç saatlerindeki sorunlar” 50 yaş ve üzeri grupta ise “Passolig uygulaması” olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzleme Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Cinsiyet	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Kadın	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,14	,913
	Stres atmak	1	5	4,12	1,117
	Monoton hayattan kurtulmak	1	5	4,08	,972
Erkek	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,35	,752
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,33	,823
	Kendimi iyi hissetmek	1	5	4,28	,880

Tablo 6 incelendiğinde her iki cinsiyet için de “güzel zaman geçirmek” en yüksek ortalamaya sahip ifade olarak belirlenmiştir.

Tablo 7. Cinsiyete Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzlememe Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Cinsiyet	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Kadın	Şiddet	1	5	4,10	1,303
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,06	1,203
	Küfür	1	5	4,02	1,392
Erkek	Trafik problemi	1	5	4,12	1,134
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,05	1,110
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,03	1,246

Tablo 7 incelendiğinde kadın katılımcıların stadyumda maç izlememe nedenleri arasında en yüksek ortalama puana sahip ifadenin “şiddet” olduğu görülmekteyken erkek katılımcılarda en yüksek ortalama puana sahip ifadenin “trafik problemi” olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzleme Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Eğitim Durumu	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Lise ve altı	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,42	,912
	Stres atmak	1	5	4,38	1,022
	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,36	,918
Üniversite	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,26	,769
	Stres atmak	1	5	4,18	1,002
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,18	,901
Lisansüstü	Maçlardaki mücadeleyi görmek	1	5	4,27	1,009
	Oyunlardaki heyecan	1	5	4,27	,905
	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,18	1,401

Tablo 8 incelendiğinde farklı eğitim düzeylerindeki katılımcılar için farklı nedenlerin ön plana çıktığı görülebilir. Lise ve altı grubunda en yüksek ortalama puana sahip ifade “müsabakalardan aldığım keyif” iken üniversite grubunda “güzel zaman geçirmek”, lisansüstü grubunda ise “maçlardaki mücadeleyi görmek” ifadeleridir.

Tablo 9. Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzlememe Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Eğitim Durumu	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Lise ve altı	Trafik problemi	1	5	4,16	1,214
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,14	1,228
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	3,90	1,376
Üniversite	Trafik problemi	1	5	4,05	1,131
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,03	1,134
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,03	1,221
Lisansüstü	Park yeri sorunları	1	5	4,09	,944
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,08	,831
	Trafik problemi	1	5	4,00	,894

Tablo 9 incelendiğinde lise ve altı grubu ile üniversite grubunda en yüksek ortalama puana sahip ifadenin “trafik problemi” olduğu görülmekteyken lisansüstü grubunda “park yeri sorunları” ön plana çıkmıştır.

Tablo 10. Stada Ulaşım Şekline Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzleme Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Stada Ulaşım	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Özel araç	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,47	,793
	Kendimi iyi hissetmek	1	5	4,43	,802
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,43	,949
Toplu taşıma	Stres atmak	1	5	4,20	1,004
	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,20	,817
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,18	,893

Tablo 10 incelendiğinde stada özel aracıyla gelenlerin maç izleme nedenlerinde en yüksek ortalama puana sahip ifadenin “güzel zaman geçirmek” olduğu görülmüştür. Stada toplu taşıma ile gelenlerin cevaplarında en yüksek ortalama puana sahip ifadenin ise “stres atmak” olduğu görülmüştür.

Tablo 11. Stada Ulaşım Şekline Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzlememe Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Stada Ulaşım	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Özel Araç	Trafik problemi	1	5	4,20	1,094
	Park yeri sorunları	1	5	4,06	1,172
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,04	1,149
Toplu Taşıma	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,06	1,143
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,04	1,192
	Trafik problemi	1	5	4,03	1,153

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların stadyumda maç izlememe nedenleri arasında en yüksek ortalama puana sahip olan ifadelerin stada özel aracıyla gelen grupta “trafik problemi”, stada toplu taşıma ile gelen grupta ise “stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar” ifadeleri olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Bir Sezon Stadyumda Maç İzleme Sayısına Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzleme Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Stadyumda Maç İzleme	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Sezon 1-5 kez	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,27	,813
	Oyunlardaki heyecan	1	5	4,26	,805
	Maçlardaki mücadeleyi görmek	1	5	4,24	,891
Sezon 6-10 kez	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,22	,887
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,18	,957
	Monoton hayattan kurtulmak	1	5	4,16	,971
Sezon 11-15 kez	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,35	,686
	Müsabakalardan aldığım keyif	1	5	4,34	,822
	Monoton hayattan kurtulmak	1	5	4,24	,994
Sezon 16 kez ve üzeri	Monoton hayattan kurtulmak	1	5	4,52	,780
	Stres atmak	1	5	4,50	,722
	Güzel zaman geçirmek	1	5	4,50	,722

Tablo 12 incelendiğinde stadyuma sezonda 1-5 kez, sezonda 6-10 kez ve sezonda 11-15 kez maç izleyen grubun stadyuma gelme nedenleri arasında en yüksek ortalama puana sahip ifadenin “güzel zaman geçirmek” ifadesi olduğu görülmektedir. Sezon 16 kez ve üzeri stadyuma maç izleyen grupta ise “monoton hayattan kurtulmak” ifadesi öne çıkmıştır.

Tablo 13. Biz Sezon Stadyumda Maç İzleme Sayısına Göre Katılımcıların Stadyumda Maç İzlememe Nedenlerine İlişkin Sorulara Verdikleri İlk 3 Cevaba Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Stadyumda Maç İzleme	Sorular	Min.	Max.	Ort.	Ss
Sezon 1-5 kez	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,16	1,096
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,06	1,252
	Maç saatlerinde sorunlar	1	5	3,99	1,081
Sezon 6-10 kez	Trafik problemi	1	5	4,07	1,103
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	3,88	1,188
	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	3,83	1,303
Sezon 11-15 kez	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,15	1,083
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,10	1,161
	Trafik problemi	1	5	4,03	1,221
Sezon 16 kez ve üzeri	Stadyumun konumu ve erişim zorluğu	1	5	4,33	1,090
	Stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar	1	5	4,33	1,007
	Trafik problemi	1	5	4,25	1,113

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların stadyuma maç izlememe nedenleri arasında sezonda 1-5 kez stadyumda maç izleyen grup için “stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar” ifadesi, sezonda 6-10 kez stadyumda maç izleyen grup için “trafik problemi” ifadesi, sezonda 11-15 kez ve sezonda 16 kez ve

üzeri stadyumda maç izleyen grup için ise “stadyumun konumu ve erişim zorluğu” ifadesi en yüksek ortalama puana sahip ifadeler olmuştur.

Tartışma

Bu araştırmada, Kocaelispor taraftarlarının stadyumda maç izleme ve izlememe nedenleri demografik özellikler, ulaşım biçimi ve izleme sıklığı gibi değişkenler bağlamında detaylı biçimde incelenmiştir. Araştırma sonuçları, taraftarların stadyuma gitme ve gitmeme davranışlarının çok boyutlu nedenlere dayandığını ortaya koymuştur.

Öncelikle, taraftarların maç izleme motivasyonları arasında “güzel zaman geçirmek”, “müsabakalardan keyif almak” ve “stres atmak” gibi psikolojik ve sosyal faktörlerin ön plana çıktığı görülmüştür (Tablo 2). Bu bulgu, futbolun bireyler açısından sadece bir spor karşılaşması değil; aynı zamanda sosyal etkileşim, eğlence ve gündelik hayatın stresinden uzaklaşma aracı olduğunu göstermektedir. Trail ve James’in (2001) geliştirdiği Sport Tüketim Motivasyonları Ölçeği’nde de benzer şekilde estetik doyum, kaçış ve grup aidiyeti gibi motivasyonların öne çıktığı belirtilmektedir.

Buna karşın, taraftarların stadyuma gitmeme nedenleri arasında “trafik sorunu”, “giriş-çıkış problemleri” ve “stadyumun erişim zorluğu” gibi lojistik engeller öne çıkmaktadır (Tablo 3). Özellikle sezon içerisinde en fazla (16 kez ve üzeri) stadyumda maç izlemeye giden katılımcıların dahi ulaşım sorunlarından etkilendiği görülmektedir (Tablo 13). Bu durum, fiziksel altyapı ve ulaşım planlamasının taraftar deneyimi üzerindeki belirleyici rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Soygüden (2014)’in profesyonel futbol taraftarları üzerine yaptığı çalışmada da ulaşım ve erişilebilirlik faktörlerinin stadyum katılımı üzerinde önemli etkileri olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri, cinsiyete göre farklılaşan izlememe nedenleridir (Tablo 7). Kadın taraftarlar için stadyumda yaşanan şiddet, küfür ve rahatsız edici ortam gibi güvenlik kaynaklı endişeler öne çıkarken; erkek taraftarlar için daha çok trafik, erişim ve lojistik problemler belirleyici olmuştur. Daha önce yapılmış bir çalışmada kadın taraftarların stadyum deneyiminde en baskın engellerin güvenlik, sözlü taciz, cinsiyetçi davranışlar ve rahatsız edici tribün atmosferi olduğu belirtilmiştir (Scholz, 2020; Fenton ve ark., 2024). Bu farklılaşma, stadyum ortamlarının daha güvenli ve kapsayıcı hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle kadınların maçlara fiziksel katılımının artırılması için sosyal ve fiziki ortamda dönüşüm sağlanması önerilmektedir.

Yaş ve eğitim düzeyine göre yapılan analizler de taraftar motivasyonlarının değiştiğini göstermiştir (Tablo 4, Tablo 5). Genç yaş grupları için maçlar daha çok eğlence ve arkadaş ortamı anlamına gelirken, ileri yaş gruplarında maç izleme daha çok nostalji, mücadele ve geleneksel anlamlar taşımaktadır. Literatür, genç taraftarların takım kimliğini daha çok sosyal etkileşim ve duygusal paylaşım üzerinden kurduğu gösterilmiştir (Lock ve Funk, 2016; Wann, 2006). Lisansüstü eğitim düzeyindeki bireylerde ise oyunun estetik ve stratejik yönleri daha fazla değer görmektedir. Bu bulgular, kulüplerin farklı demografik gruplara yönelik özelleştirilmiş iletişim ve pazarlama stratejileri geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Byon ve ark., 2010).

Sonuç olarak, araştırmanın bulguları Kocaelispor başta olmak üzere yerel futbol kulüpleri için stadyum doluluk oranlarını artırmaya yönelik stratejik planlamaların sadece sportif başarıya değil, aynı zamanda ulaşım, güvenlik, fiyatlandırma ve sosyal ortam gibi çok yönlü unsurlara dayanması gerektiğini göstermektedir. Taraftarların farklı demografik gruplarda farklı motivasyonlara sahip olduğu gerçeği, kulüplerin daha hedeflenmiş, katılımcı ve kapsayıcı politika ve uygulamalar geliştirmesini gerekli kılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma neticesinde elde edilen bulgular taraftar davranışlarının sosyal, psikolojik, ekonomik ve fiziki çevre faktörleriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların maç izleme motivasyonları arasında en yüksek oranlara sahip nedenler “güzel zaman geçirmek”, “stres atmak” ve “müsabakalardan aldığım keyif” olarak belirlenmiştir. Bu durum, stadyumda maç izlemenin taraftarlar açısından yalnızca sportif değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal bir deneyim olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Öte yandan, maçlara fiziki katılımı engelleyen en belirgin faktörlerin “trafik problemi”, “stadyuma giriş ve çıkışlardaki sorunlar”, “stadyumun konumu ve erişim zorluğu” ile “bilet fiyatlarının yüksekliği” olduğu görülmüştür. Bu bulgular, taraftar katılımını artırmaya yönelik çalışmaların yalnızca sportif başarıya değil, taraftarın konforunu ve güvenliğini önceleyen bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla kulüplerin taraftar ilişkilerini geliştirmesi, yalnızca sahadaki performansa yatırım yapmakla sınırlı değildir; altyapı, ulaşım ve fiyatlandırma politikaları gibi yapısal unsurlar taraftar davranışının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Ulaşım kolaylığının artırılması, bilet fiyatlarının daha erişilebilir hale getirilmesi, stadyum güvenliğinin ve sosyal ortamın iyileştirilmesi gibi adımlar, taraftarların fiziki katılım oranını doğrudan olumlu yönde etkileyebilir. Nitekim bu faktörlerin iyileştirilmesi, taraftar deneyiminin bütünsel kalitesini artırarak kulübün sürdürülebilir bir izleyici kitlesi oluşturmaya katkı sağlamaktadır.

Ayrıca, yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve ulaşım biçimi gibi demografik farklılıklar göz önünde bulundurularak, kulüp yönetiminin farklı taraftar profillerine özel stratejiler geliştirmesi büyük önem taşımaktadır. Demografik gruplar arasında gözlenen motivasyon ve beklenti çeşitliliği, tek tip taraftar politikalarının etkisiz kaldığını ve kulüplerin hedef gruplara göre farklılaştırılmış yönetim modelleri geliştirmesi gerektiğini göstermektedir. Stadyum deneyiminin bir bütün olarak ele alınması, taraftar bağlılığının güçlendirilmesinde ve kulübün toplumsal etkisinin artırılmasında kritik rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, Kocaelispor gibi yerel kimliği güçlü kulüplerin, taraftarlarını daha iyi anlayan, onlarla etkili iletişim kuran ve onların beklentilerine cevap veren bir yönetim anlayışı geliştirmesi gerekmektedir. Araştırma sonuçları, yerel futbol kulüplerine taraftar davranışlarını anlamaya yönelik stratejik bir bakış açısı kazandırmakta ve gelecekte yapılacak uygulamalara ışık tutmaktadır.

Kaynakça

- Bee, C., ve Havitz, M. (2010). Exploring the relationship between involvement, fan attraction, and loyalty in sport spectator context. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 11(2), 140–157.
- Byon, K. K., Zhang, J. J. ve Connaughton, D. P. (2010). Dimensions of general market demand associated with professional team sports: Development of a scale. *Sport Management Review*, 13(2), 142-157.
- Fenton, A., Ahmed, W., Hardey, M. (Maz), Boardman, R., ve Kavanagh, E. (2024). Women’s football subculture of misogyny: the escalation to online gender-based violence. *European Sport Management Quarterly*, 24(6), 1215–1237. <https://doi.org/10.1080/16184742.2023.2270566>
- Funk, D. C., Pizzo, A. D., ve Baker, B. J. (2018). Assessing the motivation of spectators at women’s sport events: A simultaneous test of the motivations, constraints, and consumption relationship. *Journal of Sport Management*, 32(2), 143–158. <https://doi.org/10.1123/jsm.2017-0096>
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Heere, B., ve James, J. D. (2007). Sports teams and their communities: The influence of external group identities on team identity. *Journal of Sport Management*, 21(3), 319–337.

- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 28. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Késenne, S. (2014). The economics of sport: An overview. W. W. Andreff ve S. S. Szymanski (Ed.). İçinde *Handbook on The Economics Of Sport*. Edward Elgar Publishing.
- Lock, D. J., ve Funk, D. C. (2016). The multiple in-group identity framework. *Sport Management Review*, 19(2), 85-96. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2015.10.001>
- McDonald, H., ve Karg, A. (2014). Investigating sports spectator motivation: Findings from a netball audience. *Sport Management Review*, 17(1), 108–119. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2013.04.001>
- Nevill, A., Balmer, N., ve Williams, M. (2002). The influence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football. *Psychology of Sport and Exercise*, 3(4), 261-272. [https://doi.org/10.1016/S1469-0292\(01\)00033-4](https://doi.org/10.1016/S1469-0292(01)00033-4)
- Scholz, P. (2020). Female visitors and their behavior at football stadiums: Czechia case study. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(4), 1803-1808.
- Sloane, P. J. (2006). The economics of football. *Journal of Economic Surveys*, 20(4), 589–617. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6419.2006.00494.x>
- Soygüden, A. (2014). Profesyonel futbol takımı taraftarlarının stadyuma katılımını etkileyen faktörlerin incelenmesi. Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Trail, G. T. ve James, J. D. (2001). The motivation scale for sport consumption: Assessment of the scale's psychometric properties. *Journal of Sport Behavior*, 24(1), 108–127.
- Wann, D. L. (1995). Preliminary validation of the sport fan motivation scale. *Journal of Sport & Social Issues*, 19(4), 377–396.
- Wann, D. L. (2006). The Causes and Consequences of Sport Team Identification. A. A. Raney ve J. Bryant (Ed.), İçinde *Handbook of Sports and Media*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Wann, D. L., Melnick, M. J., Russell, G. W., ve Pease, D. G. (2001). Sport fans: The psychology and social impact of spectators. Routledge.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)